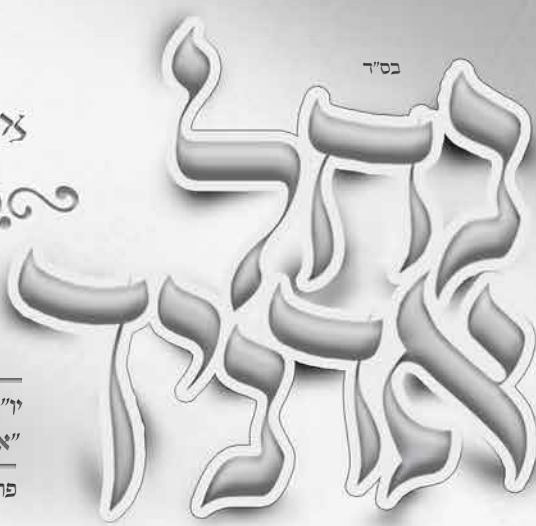


להגלות נעים תורה והסידור
מגדל היוצא מעזר



יו"ל ע"י התאחדות האברכים
"אדנים לתורה" דהסידר זוטשקא
פר' פקודי תשפ"ב + גליון קמ"ג

נהל קדומים

דברות קודש ממעיין נובע, כ"ק מרן רבו"ק ז"ע

דרכי התחזקות בעבודת ה'

כי ענן ד' על המשכן יומם וגו' (שמות מ, לח). הכתוב מרמז לנו דרך מוסר בעבודת השי"ת. שכאשר האדם נמצא במצב של הארת פנים, בחינת "יומים", שיש עליו הארה של חסד ורחמים, והולך לו טוב ברוחניות או בגשמיות. יש לו לקיים מאמרו הכתוב (משל סו, ד) אשירי אדם מפחד תמיד, וצריך לשים נגד עיניו שיש ג"כ מצב שונה, מצב של ענן וערפל שנעשה ח"ו חשכות ברוחניות או בגשמיות, ולא יבטח בטוב מצבו, רק יבקש רחמים מבעל הרחמים שלא ימנע טובו וחסדו מעמו לעולם. "ואש תהי' לילה בו", כאשר האדם נמצא ח"ו במצב של לילה שהחושך מסובב מכל צד, ואינו מוצא קרן אורה להתחזק בה, בין אם הוא ברוחניות שאינו מוצא עצה בנפשו להפטר מן היצר המר אשר לא ינוח ולא ישקוט מלהסיתו לתאות העולם השפל, ובין אם הוא בגשמיות שצרות רבות מסובבות אותו ו"ל ולבו מר לו. לזה אמה"כ "ואש תהי' לילה בו", שכאשר הוא במצב של לילה, חלילה לו מלאבד תוחלתו ותקותו מד', רק ישים אל לבו שהשי"ת ברא בחי' של אש המאיר למרחוק ומאגד את החושך, והוא ית' בטובו שמים קץ לחושך, ומאיר לארץ ולדרים עלי' ברחמים. ויש תקוה שגם אצלו יתחיל המצב להאיר. וב' ענינים אלו צריכים להיות "לעיני כל בית ישראל בכל מסעיהם", בכל המצבים של בית ישראל, בכל מקומות גלותם בזמנים הטובים פחות והטובים יותר, ובכל המסעות הפרטיות של הנפש היהודי, במצבים של חושך ובמצבים של אורה. בכל עת צריך שיהי' כל זה לעיני בית ישראל, שבזמן הטוב לא ישלכו בניסיון העושה, ויזכרו את הצד השני של הגלגל החוזר, ובזמן של חושך לא יתיאשו ויזכרו כי האור עתיד לזרוח ולהאיר להם. וע"ז מסיימים "חזק חזק ונתחזק", שחכ האמונה והבטחון באלוקים חיים הן בבחינת יום והן בבחינת לילה, הוא המחזק אותנו בין ברוחניות ובין בגשמיות בכל המצבים שנקלע לשם איש יהודי. ועי"ז אנו חזקים ומחזקים לדורות עולם ולנצח נצחים.

וזהו הענין שקורין קריאת שמע בשבך ובקומך, כי האדם צריך להמליך את בוראו ולהתחזק באמונה בד' בין בבחינת שכיבה שהוא בזמן החשכות שהוא לילה, ובין בבחינת קימה, כאשר האדם בקומה שלימה, כאשר הבוקר מאיר, בין ברוחניות ובין בגשמיות, בכל המצבים צריך לזכור את השי"ת, ולדעת שיש צד שני של מצב הפכי מזה שהוא נמצא בו. והכל תלוי בחסד הא-ל ב"ה. ותלה הכתוב לימוד זה במשכן, "כי ענן ד' על המשכן", כי יסוד אמונה זו היא הגורמת וממשיכה השראת השכינה הקדושה בקרב ישראל. כי השוגה בדמיונו לאמר כוחי ועוצם ידי עשה לי את החיל הזה, וכן הנופל בעצבות ומרה שחורה מחמת מצבו הנפול, גורם לסילוק השכינה הקדושה בקרב ישראל. כי הבעל גאווה כאילו דוחק רגלי השכינה (תניג"א, טו), כי עליו אומר השי"ת אין אני והוא יכולין לדור בכפיפה אחת (סוטה ה, ה), וכן העצבות והיאוש מרחיקים את האדם מן השי"ת, ועי"ז אמונה והתבטלות אל השי"ת זוכים להשראת השכינה הקדושה.

(כ"ק מרן רבינו הנחל יצחק ז"ע)

משנכנס אדר מרבין בשמחה

הנה חודש אדר מתחלתו ועד סופו הוא חודש שעצמותו גורם לרובי השמחה, כי ימי הפורים שהם במרכז החודש משפיעים משמחתם על כל החודש כולו, וכמ"ש במגלת אסתר (ט, טז) החודש אשר נהפך מיגון לשמחה. ולכן ארז"ל "משנכנס אדר מרבין בשמחה".

ומזל חודש אדר הוא "מזל דגים", כי בחודש זה הדגים פרים ורבים, והוא מזל של ברכה, ומסוגל לכל הענינים ברוחניות ובגשמיות.

אכן יש לדייק בדברי רז"ל (תענית טט) "כשם משנכנס אב ממעטין בשמחה כך משנכנס אדר מרבין בשמחה". ולכאור' מה ראו לתלות שמחת חודש אדר בצער ואבילות של חודש אב. אמנם נראה, דשמחתו של חודש אדר נובע ממה שנהפך מיגון לשמחה ומאבל ליו"ט. והשק והאפר שקדמה לה, היא גרמה להשמחה. ולכן הוקדם תענית אסתר ליום הפורים. ועי"ז שאמרו רז"ל (תענית ז) כל המתאבל על ירושלים זוכה ורואה בשמחתה". ולכן תלו רז"ל את שמחת חודש אדר באבל של חודש אב, לומר שלפי ערך המשתתף בצער השכינה כך זוכה לראות בשמחתה.

מהנהל

גחלי אש בקצירת האומר

בא יבא אור מהאש השמימי

"ואש תהי' לילה בו", במצב שהוא חלילה בבחינת "לילה", שהחשכות סובבת אותו מכל צד, אז צריך לבוא, ובא יבא אור מהאש השמימי (פ"ן דעם הימלשע פייער) שתאיר את עיניו ותחלף אותו מן הצרות. וחלילה לו מלהתיאש.

(כ"ק מרן רבינו הנחל יצחק ז"ע)

וכבר נשאל החת"ס (או"ח סי' ק"ט) מדוע השמיט הרמב"ם את ההלכה של משנכנס אדר מרבין בשמחה, ואילו את ההלכה של "משנכנס אב ממעטין בשמחה" הביא בספרו. והביאור בזה, כי משנכנס אב יש בו הלכות מעשיות (או"ח תניג"א), למעט בבנין של שמחה ובנטיעה של שמחה וששון וכדו', אבל משנכנס אדר מרבין בשמחה, הוא ענין רבוי שמחה שבלב על הנס הגדול שאירע בו, וכל אחד עליו לשמח את עצמו בכל אופן המביאו לידי שמחה אמיתית. ומכיון שאין בו הוראות מעשיות במפורט, לכן לא התניקו הרמב"ם.

והנה מובא בשם הגור"א מוילנא זי"ע שהמצוה הקשה ביותר הוא לקיים מצוה "ושמחת בחגך" להיות בשמחה כל החג. ובחודש אדר שמרבין בכל החודש בשמחה, לכאור' יוקשה עלינו יותר להיות בשמחה כל החודש כולו. אמנם הזמן עצמו מסייע לזה, שהניסים שנעשו לאבותינו בחודש אדר, והשמחה החזקה בעצם החודש מסייע לכל אחד להיות בשמחה, ולהמשיך עי"ז השפעות קדושות, ישועות ורפואות, פרנסה בריוח וכל טוב סלה אמן.

(כ"ק מרן רבינו הנחל יצחק ז"ע)

פלאות התורה מאוצרותיו של הגדה"ר ר' זרח רונטל שליט"א

חלוקי הנחל

"כי ענן ה' על המשכן"

כל חלקי העולמות הטמונים במעשה המשכן

מעשה המשכן מעין כל הבריאה

מובא במעשה רוקח בקונטרס מעשה המשכן (בסוף ביאורו של רבי אליעזר רוקח על התורה), וע"פ המדרש בפ' ויקהל שמעשה המשכן היה בחינה של חזרה מחודשת של בריאת העולם לאחר שנפגם בחטא העגל (שהיה בחינה של חטא ע"ז). והנה כשם שבבריאת העולם מצינו בו ג' בחינות "חכמה בינה ודעת", "ה' בחכמה יסד ארץ", "כונן שמים בתבונה", "בדעתו תהומות נבקעו", לכן נאמר בבצלאל בונה המשכן (לה, לא) "וימלא אותו רוח אלוקים בחכמה, בתבונה, ובדעת, ולחשוב מחשבות לעשות וכו' ולהורות נתן בלבו כו'. ובברכות (כ"ה ע"א) איתא, "יודע היה בצלאל לצרף אותיות שנבראו בהם שמים וארץ".

ובדרכי נועם ובנתיבות שלום מביאים ע"פ הארז"ל והזוה"ק, שכיון שהעולם הגשמי נברא ע"י צמצום אור אי"ס ב"ה ע"י השתלשלות, עד שנעשה חלל הפנוי עבור שיראה עולם גשמי עלמא תתאה, וזה נעשה ע"י הבורא בכ"ב אותיות, כך במשכן היה צריך להיות פעולה הפוכה להכין מקום בתוך העוה"ז העולם הגשמי והחומרי, מקום שבו ישכון ה', והוא מקום חלל פנוי מהעוה"ז, שבו שוכן האין סוף ב"ה. והנה בכל אחד מהשבעה רקיעים השמים הוא המבדיל, שמתחתיו כבר יהיה הבחינה המצומצמת והנמוכה יותר מהמציאות שמעל השמים. אבל במשכן היה במקום המשכן אותו דרגה של אור אי"ס ב"ה כמו מעל השמים, בלי צמצום, ולכן נקרא שער השמים. שבמשכן ובמקדש יכלו להכנס לשמים, ולכן לא שלטו שם חוקי הטבע הרגילים.

ובספר אור גנוז להרה"ק משאף זצ"ל יש קונטרס שמראה שהמשכן כולו ממש את כל העולם, מה שיש בעולמות העליונים - וכפי שמובא במדרש ש"עצי שיטים עומדים" - הוא כנגד "שרפים עומדים ממעל לו". ובחתי"ס מביא שהקב"ה הראה למרע"ה את כל תבנית משכנו שלמעלה שהשתלשל למטה לבחינות קרשים וכו', וכן בעולם הגשמי, שכל מציאות העולם בכל הדומם צומח חי ומדבר, הכל נמצא במשכן. שהוא חזרה על כל הבריאה. והחידוש בבריאה זו, שהכל בבחינה של שמים וארץ, נשקי דודי, כדאיתא במהרש"א (כ"ב ע"ה).

ענין המעשה וההשתקקות בעולם הבריאה

והנה העוה"ז מחולק לשני חלקים, ים ויבשה. וכל אחד מהם הוא בחינה אחרת לגמרי. שמצינו בב"ב (ע"ד ע"ב) מעשה נפלא, שרבי אליעזר ור' יהושע היו באים יחד בספינה, והיה ר"א ישן ור"י ניעור, ונודעו ר' יהושע ובתוך כך נעור ר' אלעזר משנתו. ושאל את ר' יהושע ממה נודעו, וא"ל ר' יהושע שראה בתוך מי האוקיינוס מאור גדול. וא"ל ר' אלעזר שכנראה ראה שם את עיניו של הלויתן, שנאמר בו "עיניו כעפעפי שחר".

המשך בעמוד ב' <<<

"שתשרה שכניה במעשי ידיכם"

ואפשר להוסיף על דבריו הק' דהנה שב"ק ענינה השראת השכניה בישראל כמאמרם ז"ל מעולם לא זזה שכניה מישראל בשבת, וגם היא נקראת עדות כדאיתא בגמ' חגיגה (א) דהקב"ה אורייתא ושבת מעידים זע"ז. והו"ו "פקודי משכן העדות" דמשורע"ה הכניס החשק והתשוקה מהמתנדבים בעם אל תוך שב"ק, שכאשר איש ישראל יכנס לשב"ק ירגיש חשק ותשוקה להשי"ת ע"י הכח הזה שבשב"ק, הנשפע מכח התשוקה של המתנדבים למשכן. והו"ו שאמר להם משורע"ה לאחר הקמת המשכן (לקו"ש ת"ח) ויהי נועם ה' אלוקינו עלינו, והשבת היא נועם הנשמות ובירך אותם דאכן התשוקה והאהבה שהכניסו בשב"ק תהיה לנעימות לבני, דבאמת בשב"ק אם איש ישראל מכין עצמו כראוי, אזי אינו מתפלל כיוון שהוא חייב להתפלל, אלא הוא מקבל תשוקה עזה להתפלל אל השי"ת, "עס דאווינט זיך פון זיך אליין". ויש כאלה שזוכים כל ימות החול לבחינת שבת, שכל ימיהם בעבודה של אהבה ותשוקה להשי"ת, וכן מי שלומד בחשק איזה שעות יש לו אח"כ הרגשה עילאית של נועם ה', וזה הכח היה גם במשכן ובביהמ"ק שכל ישראל היו עולים לשם לתשוקה ואהבה עצומה, והו"ו שאנו מבקשים "וושם נעלה ונראה ונשתחוה לפניך" שרומו לתשוקה גדולה מאד.

וכן איתא מזה"ק זע"ז בנחל יצחק (בהר עמי קל) על הנאמר בזמירות שבת "אוהבי ה' המחכים בבנין אריאל", שאוהבי ה' המצפים בכל ימות החול לבנין אריאל - בנין המקדש, ונפשם עגומה על העדר התענוג והאור האלוקי שהיה שם, אזי "ביום השבת קודש שישו ושמוח מקבלי מתן נחליאל", דבהגיע שב"ק יש להם לטוש ולשמוח כי השכינה שרויה בקרבם, וכמו שהיה בשעת מתן תורה שהיתה שכניה שרויה עם כל אחד ואחד מישראל, כי השבת היא מעין עולם התיקון דלעתיד לבוא וביד כל אדם להשיג ביום זה תענוג אלוקי כמו בזמן שביהמ"ק היה קיים. ומי שרוצה באמת להרגיש נעימות בעבודת השי"ת ועדיין לא זכה, כנראה שרצונו היא "רצון דרצון", שהיינו שרוצה לרצות, וכמו שאנו מבקשים "י-ה אכסוף נועם שבת" אני מבקש ורוצה להשתוקק לנועם שבת שהיא עבודה מתוך אהבה ותשוקה עזה. ויה"ר שזוכה להיות מעון לשכינה ועו"ז נוכח לבנין ביהמ"ק ולביאת גוא"צ בב"א.

בפרשתן אלה פקודי המשכן וכו'. זו הפרשה שעוסקת בבנין המשכן בפועל, ואיתא במאור ושמש דכל מקום שנאמר אלה פוסל את הראשונים (תנחומא משפטים א), והכוונה כאן שצריך האדם לפסול את כל מה שלמד עד עתה בפרשיות שעברו ששם נכתבו כל הציווים על בנין המשכן, ויש ללמוד מעתה באיכות וקדושה יתירה ממה שהיה עד עתה. דהנה איתא במדרש (שמור"ד טא, ב) על הנאמר (שמות לו, י) והמלאכה היתה דים, שנכנס משה אצל בצלאל וראה שנותר הרבה מנדבת המשכן, ואמר לפני הקב"ה עשינו את מלאכת המשכן והותרנו, מה נעשה בנותה, א"ל לך ועשה בהם משכן לעדות. והוא פלא, דהא כל הנדבה היתה בשביל משכן העדות, ושאל משורע"ה להקב"ה מה לעשות עם הנותה, ומה זה שהשיבו שיעשה בהם משכן לעדות. ומבאר המאור ושמש דהנה כבר נודע דעיקר כוונת מלאכת המשכן היתה כדי להשרות שכנינו בינינו, ולזה היה צריך הכנות גדולות וקדושות שיביאו כל ישראל נדבתם בנדיבות ליבם, ואכן היתה נדבת ליבם גדולה עד למאד בהשתוקקות והתלהבות רבה, והיתה כוונתם להשראת השכניה על מעשה ידיהם. וראה משורע"ה שנותר מן ההשתוקקות וההתלהבות שלהם שלא היה צריך למלאכת המשכן, וע"ז א"ל הקב"ה שיעשה בהם משכן לעדות - הכוונה בזה שממותר הקדושה שהאירו בני"ב בנדבתם יותר מהנרצה מהם בעת ההיא, יכניס משה לתורה הקדושה, דהתורה נקראת עדות כדכתיב לחות העדות, והכוונה בזה דכל מצווה שהאדם עושה הרי ההתלהבות והשתוקקות שלו מוגבלת לפי המצוה בכמות ההתלהבות שאפשר להכניס בעשייתה אך כאשר מכניסים כח הקדושה והתשוקה הזאת לדברים אחרים שבקדושה הרי זה בלי גבול כלל.

וע"כ כאשר באים ללמוד פר' פקודי בכל שנה צריך ללמודה ביתר תשובה ואהבה משנה שעברה, כי הנה אנו רואים שעדיין לא מצאנו הקדושה והתשוקה שהכניס משורע"ה בתורה, והו"ו "אלה - פוסל את הראשונות, פי' את הלימוד שלמד עד עתה, ומסאן יולך ילמד ביתר קדושה כדי למצוא את "אשר פוקד ביד משה" פי' הקדושה והתשוקה שביש בתוה"ק שזכנו עפ"י בקשת משורע"ה מהשי"ת. והו"ו "ביד איתמר" מלשון איתמר שבגמ' דהיינו נאמר, פי' שכל מה שנאמר ונלמד מדברי התוה"ק יש בה אותה קדושה של "על פי משה".

ערכי נחל

אמרים ערכים ממאורי החסידות

עבודת מלאכת המשכן מרמזו איך האדם יתקן אבריו בקדושה

אלה פקודי המשכן וגו' (שמות לו, כא). כתיב איפת צדק והין צדק יהיה לכם, והם מדת הלח והיבש, והנה באדם יש מדות עצלות וזריזות, והם מצד לחות ויבשות שבאדם, שהלחות ממנה בא הזריזות, ומצד היבשות בא כבידות ועצלות, והנה יש ב' מיני יצה"ר, יש יצה"ר מצד הגבורה וכו', ויש יצה"ר של עצלות, כשבא לעשות מצוה מקררו, ומביאו להתרשלות וכו'. וז"ש איפת צדק והין צדק וכו' ששני מידות האלו יהיו בצדק, היפך מעצת יצה"ר, וידוע שכל מלאכת המשכן הכל רומז איך האדם יתקן אבריו בקדושה והו"ו שרמז כאן א"לה פ'קודי ה'משכן ר"ת אפ"ה וס"ת הי"ן, מורה לתיקון המדות, כנ"ל.

בשבת אין בירורים, שכולו קודש

ששת ימים תעשה מלאכה וביום השביעי וגו' (שמות יג, א). "אלע ששה ימים מוז איין יוד טאהן בעבודת הבורא, לברר הנה"ק משיית יומין דחול, ובשבת אין בירורים שכולו קודש".

(בית אהרן)

ומובא ברמ"ע מפאנו בעשרה מאמרות (מאמר חיקור דין ח"א ס"ב) לבאר הענין שעיני הלוייתן מאירים, שסעודת הלוייתן והשור הבר לעתיד לבוא (שהוא הסעודה שתהיה בחינת ממוצע בין העולם הנשמי שלנו, והיכולת לעבור לעולם הענוגים החניניים בלתי חמייים), יהיה בה שני חלקים כנגד שני חלקי העוה"ז. השור הבר כנגד חלק היבשה, שהוא שוכר על מה שעשינו בעבודת ה' בפעולות מעשיות. וכמובא במהר"ל שיצא תפקידו להוציא מהכח שיש באדמה, את הפועל שיצא הרבה תבואה, והו"ו "ורב תבואות בכח שור". והלוייתן הוא כנגד החלק של הים, שמרמז את הרצונות והשאיפות והכיסופין שרצינו לעשות ולא תמיד התקיים אותו רצון בפועל, שעל עצם הרצון והשאיפות מקבלים שכר. והו"ו "לוייתן זה יצרת לשחק בו", ששכר זה הוא בבחינת שחוק עשה לי אלוקים, שמקבלים שכר עצום כזה על עצם הרצון, ולזה עיני הלוייתן שהם מסמלים את העתיד, שרואה לפניו את העתיד למה שרוצה להגיע, וכבר מאיר אותו רצון לעשות בעתיד.

וכמו שכתוב בזה"ק (פ' תנחומא דף ק"ט) כמה רחמנותא דקוב"ה עם ברואי, שאפילו רשע גדול והרהר בתשובה, ולא עשה בפועל תשובה, ומה, ויקבל עונשו ור"ל על מה שלא היה טוב, אבל אח"כ אותה מחשבה טובה עולה לפני מלכא עילאה, ואינה סרה משם עד שהקב"ה מותקן לאותו רשע מקום בשאל תחתית, ושובר כל החומות הקשים ומציף את הנשמה מהשאל. שאין מחשבה ורצון טוב שנאבד מלפני הקב"ה.

זהו ג"כ הכוונה בגמ' חולין (קכ"ז ע"א), שכל מה שיש ביבשה יש בים, ומה שביבשה טמא בים טהור. והכוונה שגם מה שבעולם היבשה הוא בחינת טמא, שבעולם המעשה הגשמי לא עשה מה שצריך, אבל בים - בעולם הרצון והשאיפה, אם השתוקק ונכסף לעשות טוב - טהור!

עניין המעשה וההשתוקקות בבנין המשכן

והשתא נראה נפלאות מתורתנו הק', שכיין שהמשכן כולל ג"כ כל מציאות העוה"ז שהיא בחינת הים והיבשה, על כן צריך שיהיה מחגיגה בינו ובין שני העולם הרגיל. וזה נעשה ע"י הקרשים של המשכן והחצר. וזה ע"י בחינת יבשה שהוא העשייה בפועל למעשה. ולכן מובן הפלא הגדול שאותם קרשים עצומים וכבדים, שמשקל כל אחד כטון ושליש. דווקא אותם היו צריכים לסחוב ממצרים בקושי כזה עצום, ומצד שני את האבנים טובות ומרגליות הקלות מאד לנשיאה, אותם הביאו העוננים, כפי שמבאר בעל הטורים עפ"י "והנשיאים הביאו", כאשר אפשר להחליף את הנס שהעוננים ישאו את הקרשים למדבר ובני"ב יביאו את האבנים טובות. כי באותם קרשים שמרומזים על עניין המעשה היה צריך שיהיה טירחא דגופא בפועל של יעק"א ובני"ב, שנשאו אותם קרשים כבדים עד המדבר. אמנם בשורשם הם מגיעים ג"כ מהגן עדן, ולכן יכלו לקשר שמים וארץ אהדי.

אבל פנימיות המשכן שיהיה ראוי להשראת השכינה, מובא בזה"ק (ח"ב קמ"ו ע"א) שאמר הקב"ה רצוני לדור ביניכם, אבל איני יכול עד שיהיה בחינה של נדיבות הלב, שמהרצון והרוח שלכם תקחו אותה.

וכן מובא מהזוה"ק, שרק ע"י השתוקקות וכיסופין להשראת השכניה ביננו יכול היה להעשות המשכן. ולכן כל ענין העגל היה לגרום לריחוק הנורא ולהרגשת הצער, עד כדי כך ש"על משכבי בלילות" שלא יוכלו לישון מרוב השתוקקות. וכן ג"כ מבאר מהר"ם שפירא מלובלין זצ"ל את הפסוק "עמדו עשה כסף רפידתו זהב", שהכוונה לכלי המקדש שנתקדשו בקדושת הגוף, אבל תוכו ופנימיות המשכן והמקדש רצוף אהבה והשתוקקות של בני ישראל! וכן מפורש באלשיך הק' שאף המשכן היה מהי"ג דברים המנויים בתורה, אבל פנימיות המשכן והנשמה והחיות שלו, זה התשוקה והאהבה של בני ישראל. וכן בשם משמואל אומר שלכן כאשר סיימו לעשות את המשכן בכ"ה בכסליו, הכניסו כל הכלים לאוהל משורע"ה מכוסים, עד כ"ג אדר, שבעת ימי המילואים ור"ח ניסן שרק אז התחיל עבודת המשכן בפועל, כדי שיכניס בהם משורע"ה הנשמה והחיות שמגיע מהשראת השכניה, לזה היה צריך השתוקקותם ורצונם במשכן. והיו באים למשה רבינו בכל יום לשאול אם כבר הגיע הזמן, וזה גופא יצר את פנימיות ונשמת המשכן.

המצוות שהאדם עושה באים לשלימותם ע"י הצדיק שמעלה אותם

וירא משה את כל המלאכה והנה עשו אותה כאשר צוה ד' וגו' (שמות לו, טז). לרמז בזה כי כל המצוות שהאדם עושה איננו באפשרי להיות נעשה כהוגן, להיות להם עלי' למעלה בלתי ע"י הצדיק שמעלה אותם, וגם כאן במלאכת המשכן, לא היה באפשרי להיות נעשה כהוגן רק ע"י משה, וז"ש וירא משה את כל המלאכה, ע"כ היה כאשר צוה ד'.

הכוונה במסך המבדיל

כי ענן ה' על המשכן יומם (שמות מ, לו), דלפעמים יש על התלמיד חכם וצדיק הוא משכן ה' ביום מסך המבדיל שהוא ענן ה' שלוח מהשי"ת, ולא נעשה מחטא ועון כלל ח"ו, והכוונה של הבורא ית"ש ואש תהיה לילה בו, כשיתבודד בזמן שדרך להתבודד, יבער בו אש ה' שלהבת יה ויעלה יותר ויותר, ולא דוקא בבני עליה יש בחינות אלו, רק לעיני כל בית ישראל, ר"ל אם נותנין עיניהם ולבם להשיג ולדקדק על עצמם, ימצאו בעצמם בחינות אלו, רק דבבני עליה הם באופן מעולה מאד, בכל מסעיהם ור"ל אם הם נוסעים אל המנוחה ואל הנחלה, והבן זה.

(ישמח משה)

מלאכת מחשבת (ב)

אנו עוסקים באמצע הסוגיא של מלאכת מחשבת, נמשיך להביא עוד כמה כללים בסוגיא זו דבר שאינו מתכוין ומסתפק מזה פסיק רישא לפרטיו, מלאכה שאינה צריכה לגופה, ומתעסק וכדלהלן.

דבר שאינו מתכוין: מקורו: מציינו כמה פעמים בש"ס שנחלקו ר"ש ור"י בדבר שאינו מתכוין (שבת כ"ב לענין גזר מטה ובלבד שלא יתכוין לעשות חריץ ביצה כ"ג לענין עגלה של תינוק שעשה חריץ). להלכה נקטו הפוסקים כר"ש דשרי.

גדרו: האדם עוסק בפעולה של היתר כגון גרירת ספסל, ואגב פעולה זו עלולה להיווצר פעולה נוספת שהיא המלאכה אסורה - עשיית חריץ, אך האדם אינו מתכוין לעשות החריץ.

טעמו: לא התפרש בגמ', ובראשונים פירשו שיסודו בסברא דמתוך שהאדם אינו עוסק בכלל בפעולה אסורה נחשב הפעולה כאילו נעשתה מאליה, ואין זה מלאכת מחשבת (ריטב"א יזמ"א דל).

פסיק רישיה: היתר זה של דבר שאינו מתכוין נאמר רק באופן שאין זה וודאי שהמלאכה האסורה תיעשה. אבל ביועד וודאי שתיעשה אף שאינו מתכוין אסור לנו"ע. [ואם הוא קרוב לפסיק רישיה נחלקו הפוסקים ואכ"מ].

הטעם: מציינו ב' הסברים, א) כיון שיועד שתיעשה המלאכה בוודאי מקרי "מתכוין" למלאכה. ב) כיון שהתוצאה היא מוכרחת ממעשיו נמצא שהיא בכלל המעשה שלו ואין צריך כוונה לגוף המלאכה אלא סגי במה שמתכוין למעשה שעל ידו נעשית המלאכה כל שמעשה זה כולל בתוכו בוודאי את המלאכה (קובץ שיעורים כתובות אות י"ח יעו"ש דאיכא נפק"מ למעשה בין הטעמים).

פס"ר בדרבנן: איסור זה של פסיק רישיה נחלקו הפוסקים האם הוא גם במלאכה דרבנן ולהלכה קי"ל דאף במלאכה דרבנן (מ"ב ס' ש"ד וס' ש"ט"ז).

פס"ר דלא ניחא ליה: באופן שיועד ודאי שתעשה המלאכה אך האדם אינו מעונין בזה או שאין רצונו בזה, יסוד זה נקרא הלשון הפוסקים פסיק רישיה דלא ניחא ליה, נחלקו בזה הפוסקים.

י"א דמותר (שיטת הערוך הדיוש), רוב הפוסקים הסכימו לאסור (שי"ע ס' ש"כ ס"ח). אבל לפעמים מצרפים שיטה זו כצירוף לעוד קולות כדלקמן. **גדר לא ניחא ליה:** זה באופן שאין לו שום ריוח מהמלאכה נחשב כלא ניחא ליה אבל כל שיש לאדם ריוח כל הדוא מהמלאכה נחשב כבר כניחא ליה (כן הוכיח ב' תיבות שלום מנר שדולק אחורי הדלת אסור לפותחה דהוי פס"ד אצל כבייז אף דלאוהו לא ניחא ליה בבבוי, וע"כ צ"ל להערוך דמרווח קצת מהכבייז שהטקס משתייך). **DK** בימות החול ניחא ליה לאדם במלאכה ורק מחמת איסור שבת לא ניחא ליה אין זה בגדר לא ניחא ליה (מנחת שלמה ס"א אות ט').

פס"ר דלא ניחא ליה בדרבנן: יש לחלק כך, **בחד דרבנן:** אין להתיר פס"ר דלא ניחא ליה אף בדרבנן. אמנם במקום צער התירו זאת כגון אם נפתח החלון ונכנסה ציפור לבית והאדם מעונין לסגור את החלון מפני הציפור מותר לסגור (ח"א הובא במ"ב). **בתרי דרבנן:** אין הדבר מוכרע והכל לפי הענין. (היות ומציינו סתירה בגמ' ב"ב ש"ט"ז לגבי ציוד זבובים וכן לענין כיבוד הבית ב"ב ש"ט"ז, מאידך בס' ש"ד מובא דלא התירו ולפתחיה ראיא להתחיר וכן איתא בחז"ל ובמקום הנזכר יש לדון לפי הענין).

פסיק רישיה לשעבר: פס"ר שמוזכר בגמ' כגון בגורר אדם ספסל שהספק ביחס לעתיד אם יחס יעשה חריץ. אך באופן ששורש הספק הוא ביחס לעבר היינו שהספק הוא אם כבר קיימת המציאות של המלאכה האסורה, כגון בסוגר תיבה שיש ספק אם יש בה זבובים שעל הצד שיש בה זבובים ה"ז פס"ר שיהיו ניצודים, או כגון שפוחת מקרר וספק אם כיבה את הנורה מער"ש, יש לחלק כך, אם הנידון הוא באיסור דרבנן יש להקל בזה מטעם ספיקא

דרבנן לקולא ובאופן שאינו יכול לברר, אך אם זה באיסור דאורייתא י"א דמותר (כן נראה מהב"ה ומשביתת השבת), וי"א דאסור (כן נראה מהשו"ע ד' שוק מצרפו סנוף ליתר).

מלאכה שא"צ לגופה: מקורו: בגמ' (שבת צ"ג) נחלקו תנאים בד"ן העושה מלאכה שאינה צריכה לגופה, כגון שהוציא מת מהבית לקובור, לר"י חייב ולר"ש פטור אבל אסור. **להלכה:** רוב הראשונים ס"ל דהלכה כר"ש ופטור, ודעת הרמב"ם דחייב והשו"ע נקט עיקר הלכה דפטור (וכן נראה מס' ש"ט"ו, ואין קושיא מס' ש"מ דמחייב בגטל צפרניו אף שאין צריך לצפרניים, דשם צריך לגופה שיהיה במשכן וגם במשכן היה צורך בגטילה לפי הערות תחשים).

גדרו: ענינו שאדם עושה מלאכה ב"כוונה" אך אינו עושה אותה לצורך התכלית של אותה מלאכה. ולענין הגדרת התכלית של המלאכה נחלקו הראשונים, י"א דהתכלית של המלאכה היא הצורך שעבורו נעשתה המלאכה במשכן, ודאותו צורך הוא גוף המלאכה ושורשה (תוס' שבת צ"ג), וי"א דהתכלית היא התועלת הנובעת מעצם גוף המלאכה לאפוקי תועלת צדדית הנובעת מהמלאכה וא"צ שתהא זו התועלת שלמענה היתה במשכן (הגב"ז). ונפק"מ לענין גזיזת צפרניים דלפי תוס' פטור כיון שבמשכן היו גזזין לצורך השתמשות בצמר ולא לצורך יפוי הגוף כצפרניים, [אך ע"ז מחדש הריב"ש (הובא בב"ה) דאף לשיטה זו שהכל תלוי במשכן גם במשכן ה" צורך לעורות תחשים ליפותן ולא נשתמשו בדבר הנגזז], ולדעת הרמב"ן הוי צריך לגופה דתכלית המלאכה היא נטילת שער מהגוף הנגזז וכוללים בגוף המלאכה גם יפוי וגם שימוש בדבר הנגזז.

חומרת האיסור: אף שמשאצ"ל אין איסורה מה"ת, מ"מ חמורה משאר איסורים דרבנן, והטעם משום שאין בזה חסרון בעצם המלאכה אלא רק בכונת האדם, וע"י חילוף קל בכונתו עלול להיות בזה איסור תורה (תוס').

מתעסק: מציינו בפוסקים (תוס' שבת ע"ב ושו"ת רע"א ס"ח) שני סוגי מתעסק, יש מתעסק שאיסורו מה"ת ויש מתעסק שאיסורו מדרבנן.

מתעסק שאיסורו מדרבנן: דוגמאות: (1) נתכוין לתלוש ירק זה והלכה ידו ותלשה ירק אחר, שאין זו איסור תורה משום שאין זה מלאכת מחשבת שהרי עשה פעולה שלא נתכוין לה כלל (תוס' שם). (2) יצא בטעות לרה"ר ושכח שיש חפץ בכיסו. (3) אדם שנשען על הקיר ובטעות נלחץ מתג החשמל ונדלק האור. (4) אדם שפתח מקרר חשמלי משום שלא ידע שהנורה שבתוכו אינה מנותקת. (5) ויש לדון באדם שעסק בקריעת שקית שבתוכה אוכל והשתדל לקורעה שלא במקום האותיות שע"ג, ונמשכה ידו בעת הקריעה ונקרעו האותיות האם הוי מתעסק שאיסורו דרבנן או נימא דהוי דבר שאינו מתכוין כיון שעסק בפעולה של היתר היינו בחיתוך הנייר במקום שאין אותיות ונמשכה ידו ועשתה פעולה של איסור וצ"ע (ארח"ש).

מתעסק שאיסורו מה"ת: נתכוין לחתוך ירק משום שסבר שהוא תלוש, ונמצא שאותו ירק היה מחובר ה"ז מלאכה שנעשתה באופן שהוא מתעסק ודינו קל משאר שוגג אך אסורו מה"ת (תוס').

לאפרושי מאיסורא: הרואה את חבירו עושה איסור במתעסק חייב להפרישו, וכ"ש שאין להכשיל אדם, ולכן אם שכח לנתק את הנורה במקרר אסור לומר לאדם אחר לפתוח את המקרר אף שאותו אדם אינו יודע שהנורה תדלק.

הנאה: לענין שימוש במלאכה שנעשתה באופן שהוא מתעסק כגון להשתמש באור שהודלק מצד האיסור של מעשה שבת, יש מתירין (שש"כ) ויש אוסרין (שנ"ג י"ט).

אמירת ברכה בקול, כשחלקם לא יענו אמן

הרה"ג ר' יהושע לאנגויער שליט"א לאחר תפילת שחרית ניגש אברך לשתות לחיים, והוא הגיל לברך את הברכות בקול רם, כמו שכתב החיד"א בנחל קדומים (בראשית א סק"ז) בשם גורי האר"י: דבראשית ר"ת ב'קול ר'ם א'ברך ש'ם י'י ת'מיד, רמז שיש לברך בקול רם כדי שיענו אמן. אך הוא שם לב שיש אנשים שמדברים, וחושש שמא לא ישימו לב לברכתו, ולא יענו אמן על הברכה. האם בכל זאת יאמר את הברכה בקול, כדי לזכות את אלו שכן יענו אמן, או שעדיף שיאמר את הברכה בלחש, כדי שלא להכשיל את אלו שלא יענו אמן.

תשובה לשאלה משבוע שעבר

השאלה בקצרה: האם שדכן נקרא פועל, והאם צריך להקפיד לשלם לו ביומו, כדי לקיים מצוות "ביומו תתן שכרו", ואם כן, מתי נקרא ביומו?

תשובה: יש שני סוגי שדכנים, יש שדכן שבקשו ממנו להציע שידוך, ואז דינו כפועל, ויש שדכן שמגיע מעצמו להציע, וכתב בבאיור הגר"א (סימן פ"ו ס"ק ק"ז) שחיובו מדין יורד לשדה חבירו שלא ברשות, בשדה העשויה ליטע, שמשלם מה שנהנה [ובשדכן ההנאה היא, כמה שמשלמים על השדכנות].

וכתב בשו"ת הליכות ישראל (סימן א) שיש כמה נפקא מינה בין שני סוגי שדכנים אלו, א. לגבי כל תלין, ב. לגבי זמן התשלום. שאם דינו משום פועל, אם אינו משלם ביומו, עובר משום "בל תלין", אבל אם דינו משום "יורד", אין דין של ביומו, ויעו"ש סברתו. **ובפתחי תשובה** (סימן פ"ו ס"ק י"ב) כתב כן בפשיטות שביורד אין שייך דין כל תלין, שלא גרע משכרו על ידי שליח.

עוד כתב שם לדון, על פי מה שכתב בשו"ת אבני נזר (ח"מ סימן לו) שחיוב שדכנות חל על החתן והכלה, כי להם עשה הטובה, רק שהמחותנים משלמים עבורם, [יעו"ש כמה נפק"מ להלכה מזה], לפי זה גם אם ההורים שכרו את השדכן, מכל מקום הוי כשכרו על ידי שליח, כי הם השליחים של ילדיהם. וכתב שגם לשיטת האבני נזר יש כל תלין, שגם בשכרו על ידי שליח, אם אמר לו השליח שכרך עלי, עובר השליח בכל תלין, וכיון שהמנהג שההורים משלמים, נחשב כאמר לו שכרך עלי.

כמו כן לגבי זמן התשלום שאם הטעם משום פועל, אז מיד לאחר גמר הווראט נגמר פעולתו של השדכן וצריך לשלם באותו יום שנגמה אבל אם דינו משום יורד, שהתשלום הוא רק על ההנאה מעבודה, והנאה מעבודת השדכן הוא בנישואין. [אמנם במקום שיש מנהג שמשלמים בתנאים, יש ללכת אחר המנהג].

ובהסכמה לספרו כתב לו מרן הגר"ש אלישיב זצ"ל לגבי כל תלין זה פשוט, כיון שלא שכרו בפירוש לא גרע משכרו על ידי שליח. ומה שכתב לגבי זמן התשלום, שאם שכרו, צריך לשלם בווראט, לא נראה כן, שכתב הרמ"א (ח"מ סימן קפ"ה ס"ב) שהתשלום לשדכן תלוי במנהג המדינה. ובמקום שאין מנהג, התשלום הוא בזמן בנישואין. [ובמקום שמשלמים בנישואין אם עזבו את השידוך, אין צריך לשלם שכר שדכנות], וכיון שלא חילקו בין סוגי השדכנים, משמע שבכל שדכנות התשלום הוא בזמן בנישואין, שעיקר גמר הפעולה הוא בנישואין. וכל זה במקום שאין מנהג, אבל במקום שיש מנהג, הולכים אחר המנהג.

לסיכום: יש שני סוגי שדכנים, שדכן שבא להציע שידוך שדינו כיוור, ואין עליו חיוב של תשלום ביומו תתן שכרו, והתשלום הוא לפני המנהג, ואם אין מנהג, לכו"ע משלמים רק בזמן הנישואין, אם בקשו ממנו להציע את השידוך, דינו כפועל, ויש עליו חיוב ביומו, ולדעת בעל הליכות ישראל, צריך לשלם בזמן הווראט, ולדעת הגר"ש אלישיב, לפי המנהג, ובמקום שאין מנהג, בזמן הנישואין.

אלא שיש להסתפק במה שמקובל היום, שהשדכן מגיע מעצמו להציע שידוך, ולאחר שזה מצא חן בעיני הצדדים, הם מבקשים מהשדכן שידוך את הענינים, ויברר עוד כמה פרטים וכדו', האם מאז שבקשו ממנו לעשות פעולה, נהפך לפועל, ואז יש ביומו תתן שכרו, או שהולכים אחר תחילת העבודה, וכיון שהתחיל לעבוד כיוור, אין חיוב של ביומו, ומסתימת הפוסקים משמע שהכל הולך אחת תחילה הפעולה, ועדיין צ"ע.

ההתבוננות והדביקות – בתורת החסידות

פרק ג'

ספק שהרגשתיו הם אשר גילה בזאת לרבים. ולא זו בלבד, אלא אף גם זו אומר לנו רבינו, שכל נפש אלוקית, מטבעה ושורשה, לולא החומר העכור שהיה בערכו, היה אף הוא מגיע אחר התבוננות בגדלות השם לאהבה זו, אשר כרשפי אש תכלה את נפשה בצמאון לקל חי'.

"וזה הסיבה", ממשיך ר' לייב, "שבצמוד להתבוננות המח בגדלות השם, הסמיכו רבותינו, את עבודת הלב, את אש הקדושה אשר תסיר את החלודה ותכניע את הנפש הבהמית, וכך תוכל הנשמה האלוקית להתגלות ולהתדבק ליוצרה וצורה".

"אמנם, סייג נחוץ מוסיף לנו רבינו, שאפשה, שיהיה אחר התבוננות והעמקה את ההתלהבות וכלות הנפש. ועדיין יהיה זה בבחינת דמיונות שווא. וסיבת הדבר, כי הנה עד עכשיו נתבאר לנו את טיב ונחיצות החכמה והבינה. אך כעת נראה שללא ה"דעת", שהיא מלשון האדם ידע את חוה, שזה התחברות והתקשרות, עדיין יכול האדם לדעת ולהבין, ועדיין ישאר בגדר של דמיונות שווא. וזוה יתיישב מה ששאלת פעם, מדוע יכול להיות, שאף אחר תפטילה מרוממת ונעלה, יפול האדם לתאוות ולטבעים שליליים. האין לא נעשה שום שינוי אצלו. והתשובה היא, כי חסר לו הדעת, שהיא החיבור האמיתי, שמקשר דעתו בקשר אמיץ וחזק מאוד ויתקע מחשבתו בחוזק בגדלות אין סוף ב"ה, ואינו מסיח דעתו".

"ודבר זה מוחש הוא, שאף אם מבין האדם דבר מסוים, כאשר אין זה נוגע לו, אז מהרה יכול לנתק מחשבתו מזה. מה שאין כן בדבר שהוא נוגע לפנימיותו, והוא מחובר לזה באמת, אזי לא רק שאין יכול להתנתק מזה, אלא שדבר זה מלווהו כל הזמן וכל עת. ועל כן מעלת ה"דעת" חשובה כ"כ שהיא הקיום של המידות. כי החכמה ובינה יכולים לעורר מידות אך עדיין יכולים הם להיות בגדר דמיון ולא ברי קיום. מה שאין כן הדעת ונתן להם קיום וחיבור אמיתי. ולכן הדעת כוללת חסד וגבורה, שהרי שורש כל המידות הם אהבה וענפיה ויראה וענפיה. וא"כ הדעת כוללת את כל המידות כולם".

ר' לייב העיף מבטו אל החלון וסגר את הקונטרס בעדינות, וכהרף עין קם ממקומו, נטל את סליתו וקולו התרונן בהתלהבות דקדושה, "ברכי נפשי את השם".

העולמות כולם, מכל מקום, הכל הם אורות אלוקיים, אך אצל הקב"ה בעצמו לא שייך שום שינוי ושום הגבלה, ולא נחשבים כלל אצלו, ו"כולא קמיה בלא חשיב", שום תפיסת מקום, גארישטי".

"אחר התבוננות זו", ממשיך ר' לייב במתק לשונו, "נולדת ומתעוררת במח האדם יראת הרוממות. שהיא יראה פנימית, יראה בעצם, מרוב התבוננות בגדלות השם, אשר מכחה מגיעים לבושה עצומה ונוראה. כאשר נתבונן מה אנו ומה חיינו נוכח גדלותו האין סופית של מלך מלכי המלכים, אשר כל התוארים והכינויים, אין להם כלל שום תפיסת מקום נוכח רוממותו האמיתית".

פנחס'ל זכר בסיפור ששמע מכבר על אחד מצדיקי הדור אשר התבונן שעות ארוכות כאשר קם בבוקר ואמר, "כשהתבוננתי כאשר אמרתי 'מודה אני', 'וער איז דער אני, און וער איז דער לפניך' - כמה קטן ואפסי הוא האדם, לעומת גדלותו ורוממותו של השי"ת, לא יכולתי להמשיך במילותי".

"ואחר ההתבוננות במח", ממשיך ר' לייב בהתלהבות, "נכנס פחד ה' בליבו ומתלהב ליבו באהבה כעזה כרשפי אש בחשיקה וחפיצה ותשוקה שוקקה לגדולת אין סוף ב"ה והיא כלות הנפש. אה, כל אלו הם לשונות של כליון וצמאון ואהבת השם. ובוודאי, מסתובב ר' לייב בפתע אל פנחס'ל אשר מסמיק כילד הנתפס בקלקתו - כאשר הוא מאזין לשיח לא לו. "כשם שאמרו הצדיקים על האור החיים הקדוש שכאשר ביטא את פטירתם של נדב ואביהוא בביטויים נעלים של השתוקקות בכלות נפש לקל חי, שבוודאי אם חרט עליון את מדרגתם זאת ורמז זאת הפלגת חיבת הצדיקים בדביקות נעימות עריבות ידידות וכו', שאחז אף הוא במדריגה זו. כמו"כ רבינו כאשר מבטא הוא את כלות הנפש, וצמאון הנפש אשר בא אחר ההתבוננות בגדלות השם, בחפיצה וחשיקה ותשוקה, ואהבה עזה כרשפי אש, בוודאי ללא

קרני אור בוקר הציצו מחרכי החלונות והאירו את חלל בית המדרש בנוגע חיוה. על הספסלים החורקים ישבו להם חסידים השוהים שעה אחת ויותר קודם התפילה, ומכינים לב ומח, טרם יעמדו בתפילה לפני מלך מלכי המלכים.

פנחס'ל הציץ מזוית עינו אל פינתו הקבועה של ר' לייב, אשר יושב שפוף על ערמת ספריו, וגומר את חוק לימודיו בהתלהבות. בלאט, ובצעדים חרישיים הוא מתקרב אליו, מטה אוזן לנעימה הקדומה, ולעולם המאיר אשר נפתח בלימודו של ר' לייב.

הוא שומע את ר' לייב 'מתבונן' בגדלות ה', להבין דבר לאשורו ולעומקו מתוך איהו דבר חכמה המושכל בשכלו. מזמזם חרישית את מילותיו הלוהטות של התניא קדישא, מוריד היטב אל כלי הבינה ומבאר בבהירות נפלאה. מתבונן ומעמיק מאוד איך הקדוש ברוך הוא ממלא כל עלמין, וסובב כל עלמין, וכולא קמיה כלא חשיב, שהם למעשה שלושה בחינות בגדלות השם.

"איי איי איי, ממלא כל עלמין, שהרי האור האלוקי ממלא את כל העולמות, כפי שאמר אור שבעת הימים הבעש"ט הקדוש, שכל חיות העולמות כולם, בכל רגע ורגע ממש, תלויים בכח האלוקי המלושב בו ומחיהו בכל רגע. וכח אלוקי זה, התצמצם והשתלשל בכל העולמות עד שהגיע לכל נברא ונברא, ומתלבש בכל אחד לפי ערכו ומהותו. ואור זה הוא מוגבל ומצומצם כדי שיוכל למלא ולהחיות את הנברא. ואור זה נקרא ממלא כל עלמין, אשר נפלא מאין כמוהו להתבונן שחיות כל הבראה כולה בכל רגע ורגע, היא מחיות האלוקי המלושב בו".

"ובנוסף לאור זה, ישנו אור אלוקי בלתי מוגבל, אשר מכוח היותו בלתי מוגבל יש באפשרותו להיות יש מאין, והוא גם כן נמצא מתוך כל הנבראים להחיותם. ואור זה אשר לא שייך בו הגבלות כל שהם, אשר הוא אף דוגמא לינסים שלמעלה מדרך הטבע, על אף שהוא מלושב

בתוך הנבראים, עדיין אינו מתקשר אליהם אלא נשאר בגדר של "סובב כל עלמין", שהוא כביכול נשאר חיצוני ומקיף את כל הנבראים".

"אמנם, על אף שאנו רואים שאור האלוקי משתלשל ומתצמצם להאיר בכל הנבראים, אף על פי כן, ברור הדבר שאין זה עושה שום שינוי חלילה בעצמותו יתברך, כי הרי אצל השי"ת נאמר אני השם לא שנית. אלא, ההארות האלו הם כמו אור וזיו השמש המתפשטים מגוף המאור, ומאירים לאורך ולדורים, אשר אף על פי שלפעמים שייך באור הזה הגבלות מסוימים, כמו עננים אשר מסתירים את אורו, או וילונות וחלונות, מכל מקום פשוט הדבר שאין הגבלה זו שייכת כלל אל גוף השמש אשר נשאר בכל עת וזמן באורו הקודם. כמו כן אף על פי שהשי"ת מחיה את כל

דבר המלך ודתי הגיע
עשרות מאנשי שלומונו
כבר חתמו על הו"ק

המיושנות
מיט
א תורה דינו
השר

הלקט בתורתך
יעדער האט
א עמוד

היכנתו
למי המגבית
י"ט-כ"ג אדר א'
הבעש"ט

ואיכה חתימת ידך?

פנה עוד היום לעסקנים
והיה שותף במגבית

ויחד
לכנו

רבים כבר נמנים על
"תחבין דאורייתא"
ע"י רביש
"עמוד" בספר התורה

עמודי"ז עשה כסף...
תזנו רצוף אהנה

היכנתו
למי המגבית
י"ט-כ"ג אדר א'
הבעש"ט

ואיכה ה"עמוד" שלך?

פנה עוד היום לעסקנים
והיה שותף במגבית

ויחד
לכנו